

Üniversite Öğrencilerinde Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalığı: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Örneği

Sustainable Development Awareness Among University Students: The Case of Aydın Adnan Menderes University, Nazilli Faculty of Economics and Administrative Sciences

Gözde Nur ERGİN

Lisans Öğrencisi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

gzdeergun1@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0009-3892-6371>

Zeynep Ceylin AKBULUT

Lisans Öğrencisi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

zeynepceylinakbulut@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0009-4631-2484>

Mehmet Atilla GÜLER

Doç. Dr., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

maguler@adu.edu.tr

<https://orcid.org/0009-0005-4527-8430>

Makale Başvuru Tarihi: 23.04.2026

Makale Kabul Tarihi: 20.05.2026

Makale Türü: Araştırma Makalesi

ÖZET

Anahtar Kelimeler:

Sürdürülebilir
kalkınma,
Sürdürülebilir kalkınma
farkındalığı,
Yükseköğretim, Aydın
Adnan Menderes
Üniversitesi, Nazilli

Bu çalışma, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin farkındalık düzeylerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada sürdürülebilir kalkınma farkındalığı; ekonomik, çevresel, sosyal ve ekonomik boyutlarıyla birlikte bilgi, tutum ve davranış bileşenleri üzerinden ele alınmıştır. Çalışma nicel ve kesitsel bir alan araştırması olarak tasarlanmıştır. Araştırmanın evrenini Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencileri oluşturmaktadır, örneklem ise %95 güven düzeyi ve ± 5 hata payı esas alınarak belirlenen 379 öğrenciden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak Ovais (2023) tarafından geliştirilen 27 maddelik Üç Boyutlu Sürdürülebilirlik Tutum Ölçeği kullanılmış, veriler istatistiksel paket programları ile analiz edilmiştir. Analizde frekans ve yüzde dağılımları, Cronbach's Alpha katsayıları, betimsel istatistikler, Kruskal-Wallis H testi, k-kare bağımsızlık testi ve Spearman sıra farkları korelasyonu analizi uygulanmıştır. Bulgular, öğrencilerin sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeylerinin genel olarak yüksek olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte sürdürülebilirlik bilinci ve tutumları boyutlarında daha yüksek puanlar elde edilirken, davranış boyutunda görece daha düşük ve heterojen bir görünüm ortaya çıkmıştır. Ayrıca bölümler arasında istatistiksel olarak anlamlı ancak etki büyüklüğü bakımından sınırlı farklılaşmalar saptanmıştır. Çalışma, sürdürülebilir kalkınma farkındalığının üniversite öğrencileri arasında çok boyutlu bir yapı sergilediğini ortaya koymakta, yükseköğretimde sürdürülebilirlik eğitiminin yalnızca kavramsal olarak değil, davranışsal içselleştirmeyi destekleyen kurumsal uygulamalara da yönelmesi gerektiğini göstermektedir.

ABSTRACT

Keywords:

Sustainable
development,
Sustainable development
awareness, Higher
education, Aydın Adnan
Menderes University,
Nazilli

This study aims to examine the level of sustainable development awareness among students at the Nazilli Faculty of Economics and Administrative Sciences of Aydın Adnan Menderes University. In the study, sustainable development awareness is addressed through the dimensions of knowledge, attitudes, and behaviour, together with its economic, environmental, and social aspects. The research was designed as a quantitative and cross-sectional field study. The population consisted of students enrolled at the Nazilli Faculty of Economics and Administrative Sciences of Aydın Adnan Menderes University, while the sample comprised 379 students determined on the basis of a 95% confidence level and a $\pm 5\%$ margin of error. Data were collected using the 27-item Three-Dimensional Sustainability Attitude Scale developed by Ovais (2023), and the data were analysed using statistical software packages. The analyses included frequency and percentage distributions, Cronbach's alpha coefficients, descriptive statistics, the Kruskal-Wallis H test, the chi-square test of independence, and Spearman's rank-order correlation analysis. The findings indicate that students' levels of sustainable development awareness are generally high. However, while higher scores were obtained in the dimensions of sustainability awareness and attitudes, the behaviour dimension displayed a relatively lower and more heterogeneous pattern. In addition, statistically significant but limited differences were identified across departments in terms of effect size. The study reveals that sustainable development awareness among university students has a multidimensional structure and suggests that sustainability education in higher education should be directed not only toward conceptual understanding but also toward institutional practices that support behavioural internalisation.

Önerilen Alıntı (Suggested Citation): ERGİN, G.N., AKBULUT, Z.C., GÜLER, M.A. (2026), "Üniversite Öğrencilerinde Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalığı: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Örneği", *Söke İşletme Fakültesi Dergisi*, 3(5), ss.62-75.

1. GİRİŞ

Sürdürülebilir kalkınma, çevrenin korunmasına ilişkin teknik bir politika alanı ya da uluslararası kuruluşların benimsediği soyut bir hedefler dizisi olarak değerlendirilemeyecek kadar kapsamlı bir kavramsal ve siyasal çerçevedir. Ekonomik büyüme, sosyal adalet ve çevresel sürdürülebilirlik arasındaki ilişkinin birlikte düşünülmesini gerektiren bu yaklaşım, özellikle 1987 tarihli *Ortak Geleceğimiz* raporu ve 2015 yılında kabul edilen 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi sonrasında küresel ölçekte belirleyici bir referans çerçevesi kazanmıştır. Bu yönüyle sürdürülebilir kalkınma, devletlerin ya da uluslararası kuruluşların gündeminde yer alan bir kalkınma paradigmasının ötesinde, bireylerin gündelik yaşam pratiklerini, değer yönelimlerini, tüketim tercihlerini ve toplumsal sorumluluk anlayışlarını da etkileyen geniş bir alanı ifade etmektedir.

Bu çerçeve içinde yükseköğretim kurumları özel bir önem taşımaktadır. Üniversiteler, öğrencilerin küresel sorunları anlama, eleştirel düşünme, kamusal sorumluluk geliştirme ve geleceğe ilişkin toplumsal bir perspektif oluşturma süreçlerinde belirleyici rol oynayan yapılardır. Bu nedenle üniversite öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin farkındalık düzeylerinin incelenmesi, öğrencilerin belirli kavramlara aşinalığını ölçmekten ibaret değildir. Bunun yanında öğrencilerin çevresel, sosyal ve ekonomik sorunları nasıl anlamlandırdıklarını, bu sorunlara nasıl bir değer yüklediklerini ve bu değerleri gündelik davranışlarına ne ölçüde yansıttıklarını değerlendirmeyi de gerektirir. Başka bir ifadeyle burada mesele, sürdürülebilir kalkınmanın öğrenciler için ne kadar bilinen bir kavram olduğu kadar, ne ölçüde içselleştirilmiştir.

İlgili öğreti de bu çok boyutlu yaklaşımın gerekliliğine işaret etmektedir. Son yıllarda sürdürülebilir kalkınma bilinci ve farkındalığı üzerine yapılan çalışmalarda, bilgi, tutum ve davranış boyutlarının birlikte ele alınmasının daha açıklayıcı sonuçlar verdiği vurgulanmaktadır. Özellikle yükseköğretim öğrencileri üzerine yapılan araştırmalar, öğrencilerin sürdürülebilirlik konusundaki bilgi düzeylerinin çoğu zaman tutum ve davranış düzeylerinden daha yüksek olabildiğini, bu nedenle farkındalığın çevre duyarlılığı ya da kavramsal bilgi üzerinden okunmasının yetersiz kaldığını göstermektedir. Benzer biçimde çevresel, sosyal ve ekonomik boyutların birbirinden kopuk biçimde ele alınması, sürdürülebilir kalkınmanın bütüncül niteliğini zayıflatmakta ve öğrencilerin bu alandaki algılarının parçalı değerlendirilmesine yol açabilmektedir. Bu nedenle üniversite öğrencilerine yönelik çalışmalarda sürdürülebilir kalkınma farkındalığını çok boyutlu ve bütüncül bir çerçevede ele almak önem taşımaktadır.

Bununla birlikte öğretilerde iki sınırlılık dikkat çekmektedir. İlk olarak, sürdürülebilir kalkınma farkındalığına ilişkin bazı araştırmalar çevresel duyarlılığı merkeze almakta; sosyal adalet, yoksulluk, toplumsal cinsiyet eşitliği, kurumsal sorumluluk ve adil bölüşüm gibi boyutlar görece arka planda kalabilmektedir. İkinci olarak, Türkiye bağlamında üniversite öğrencilerine odaklanan çalışmaların önemli bir kısmı genel öğrenci profilleri üzerinden ilerlemekte, aynı kurumsal yapı içinde farklı disiplinlerde öğrenim gören öğrencilerin sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin farkındalıklarını karşılaştırmalı olarak ele alan araştırmalar daha sınırlı görünmektedir. Oysa fakülte ve bölüm temelli karşılaştırmalar, öğrencilerin içinde buldukları akademik çevre ve disiplinin düşünsel çerçevesinden de etkilenebileceklerini göstermesi bakımından önemlidir.

Bu çalışma, söz konusu boşluktan hareketle Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin farkındalık düzeylerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada sürdürülebilir kalkınma farkındalığı, çevresel, sosyal ve ekonomik boyutları birlikte dikkate alınarak bilgi, tutum ve davranış bileşenleri üzerinden ele alınmıştır. Bu çerçevede çalışmanın temel amacı, öğrencilerin sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin genel farkındalık düzeylerini ortaya koymak, bu farkındalığın hangi boyutlarda daha güçlü ya da daha sınırlı görüldüğünü belirlemek ve farklı bölümler arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını incelemektir. Bu sayede çalışma ile üniversite gençliğinin sürdürülebilir kalkınmayı nasıl kavradığına ilişkin ampirik bir görünüm sunulması ve yükseköğretim kurumlarının bu alandaki eğitsel ve kurumsal rolüne ilişkin veri temelli bir tartışma zemini oluşturulması hedeflenmektedir.

Bu yönüyle araştırmanın üç düzeyde katkı sunduğu söylenebilir. İlk olarak çalışma, sürdürülebilir kalkınma farkındalığını çevresel, sosyal ve ekonomik boyutları içeren çok katmanlı bir bilinç alanı olarak ele almaktadır. İkinci olarak araştırma, belirli bir fakülte bağlamında bölüm temelli karşılaştırmalı bulgular üretmekte ve aynı kurumsal yapı içinde disiplinler arası farklılaşmaların izini sürmektedir. Üçüncü olarak ise sürdürülebilir kalkınma gibi çoğu zaman küresel düzeyde tartışılan bir kavramı, belirli bir üniversite ve öğrenci grubu üzerinden somutlaştırarak yerel ve kurumsal ölçekte değerlendirilebilir hâle getirmektedir. Bu nedenle çalışma, sürdürülebilir kalkınma öğretilerine sınırlı fakat anlamlı bir ampirik katkı sunmakta ve yükseköğretimde sürdürülebilirlik eğitimi ve farkındalık politikaları açısından kullanılabilir bulgular üretmektedir.

2. SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA KAVRAMI

2.1. Tanımı

Sürdürülebilir kalkınma kavramı, çevrenin korunmasına indirgenemeyecek kadar geniş, ekonomik büyüme ile de açıklanamayacak kadar çok boyutlu bir kalkınma anlayışını ifade etmektedir. Kavramın en yaygın tanımı, Birleşmiş Milletler Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nun *Ortak Geleceğimiz* başlıklı raporunda yer alan ve sürdürülebilir kalkınmayı *bugünün ihtiyaçlarını, gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılama olanaklarını tehlikeye atmadan karşılayan kalkınma* olarak tanımlayan yaklaşımdır (United Nations, 1987). Bu tanım, kalkınmayı üretim ve gelir artışıyla ilişkilendiren dar ekonomik yaklaşımdan ayrılarak kuşaklar arası adalet, doğal kaynakların korunması ve toplumsal sorumluluk ilkelerini aynı çerçevede birleştirmektedir.

Bu yönüyle sürdürülebilir kalkınma, büyümenin niceliğinden çok niteliğini önemseyen normatif bir çerçeve sunmaktadır. Burada temel mesele, ekonominin ne kadar büyüdüğü kadar, bu büyümenin hangi toplumsal maliyetlerle gerçekleştiği, çevresel sınırları ne ölçüde zorladığı ve farklı toplumsal kesimler arasında nasıl dağıldığıdır. Bir başka ifadeyle sürdürülebilir kalkınma, refah artışını ekolojik yıkım, derinleşen eşitsizlikler ve gelecek kuşakların hakları pahasına kuran kalkınma modellerine eleştirel biçimde yaklaşmaktadır. Bu nedenle kavram, ekonomik etkinlik, sosyal adalet ve çevresel sürdürülebilirlik arasında bir denge arayışını ifade etmektedir (United Nations, 2015).

Sürdürülebilir kalkınma aynı zamanda etik ve siyasal bir içerik taşımaktadır. Çünkü bu yaklaşım, yalnızca kaynakların nasıl kullanılacağına değil, kalkınmanın kim için, ne pahasına ve hangi gelecek tahayyülüyle sürdürüleceğine dair soruları da gündeme getirmektedir. Bu nedenle sürdürülebilir kalkınma, teknik bir politika alanı olmanın ötesinde, insan ihtiyaçları, toplumsal eşitlik, çevresel sınırlar ve kamusal sorumluluk unsurları arasında ilişki kuran bütüncül bir yaklaşım olarak değerlendirilmelidir.

2.2. Unsurları

Sürdürülebilir kalkınmanın temel unsurları genel olarak çevresel, sosyal ve ekonomik olmak üzere üç ana boyutta toplanmaktadır. Bununla birlikte bu boyutların birbirinden bağımsız değil, karşılıklı bağımlılık içinde işlediğini vurgulamak gerekir. Nitekim Birleşmiş Milletler (BM), 2030 Gündeminde Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nın *bütünleşik ve bölünmez* olduğunu ve ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlar arasında denge kurduğunu açık biçimde belirtmektedir (United Nations, 2015). Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı (UNESCO) da sürdürülebilir kalkınmanın parçalı değil, bütüncül bir anlayışla kavranması gerektiğini vurgulamaktadır (UNESCO, 2018).

Çevresel boyut, kalkınma süreçlerinin doğanın taşıma kapasitesini aşmadan yürütülmesini ifade etmektedir. Bu boyut; iklim değişikliğiyle mücadele, doğal kaynakların korunması, biyoçeşitliliğin sürdürülmesi, kirliliğin azaltılması ve üretim-tüketim süreçlerinin ekolojik sınırlar içinde yeniden düzenlenmesi gibi başlıkları kapsamaktadır. Güncel BM çevre belgelerinde de iklim değişikliği, doğa ve biyoçeşitlilik kaybı ile kirlilik ve atık sorunu birbiriyle bağlantılı küresel krizler olarak ele alınmaktadır. Bu nedenle çevresel sürdürülebilirlik, insan yaşamının maddi temelini koruma zorunluluğu anlamına gelmektedir (IPCC, 2007; UNEP, 2025).

Sosyal boyut, kalkınmanın insan onuruna yakışır yaşam koşulları üretmesi gerektiği varsayımına dayanmaktadır. Bu boyut içinde yoksulluğun ortadan kaldırılması, sağlık, eğitim, toplumsal cinsiyet eşitliği, insan hakları, sosyal koruma, eşitsizliklerin azaltılması ve kapsayıcı kurumlar öne çıkmaktadır. BM 2030 Gündemi'nin *kimseyi geride bırakmama ilkesi*, sosyal boyutun büyümenin toplumsal sonuçlarının yanı sıra kalkınmanın adaletli ve kapsayıcı niteliğine de odaklanıldığını göstermektedir. Sürdürülebilir kalkınmanın sosyal içeriği, refahın geniş toplumsal kesimlere yayılmasını esas almaktadır (United Nations, 2015; UNESCO, 2018).

Ekonomik boyut ise üretimin ve refah artışının sürmesini dışlamamakta, tersine bunu gerekli görmekte, ancak söz konusu büyümenin kapsayıcı, istikrarlı ve çevresel açıdan sürdürülebilir bir yapıda gerçekleşmesini şart koşmaktadır. Bu çerçevede istihdam, verimlilik, yapısal dönüşüm, yenilikçilik, gelir dağılımı ve adil bölüşüm ekonomik boyutun temel unsurları arasında yer almaktadır. Amaç 8'in *sürdürülebilir, kapsayıcı ve istikrarlı ekonomik büyüme ile tam ve üretken istihdam ve herkes için uygun iş* vurgusu bu yaklaşımı yansıtmaktadır. Dünya Bankası'nın *kapsayıcı yeşil büyüme* yaklaşımı da büyümenin toplumsal ve çevresel bakımdan yeniden düşünülmesi gerektiğini savunmaktadır (ILO, 2025; World Bank, 2012).

Sürdürülebilir kalkınmanın unsurları, bir kalkınma mantığının birbirini tamamlayan bileşenleridir. Çevresel yıkım derinleştikçe yoksulluk ve kırılanlık artmakta, toplumsal eşitsizlikler büyüdükçe sürdürülebilir üretim ve

tüketim ilişkileri zayıflamakta, ekonomik kırılganlıklar ise sosyal refahı ve çevresel korumayı baskı altına almaktadır. Bu nedenle sürdürülebilir kalkınma, ancak üç boyutun birlikte düşünülmesiyle anlam kazanır.

2.3. Tarihsel Gelişimi

Sürdürülebilir kalkınma kavramının tarihsel gelişimi, çevre sorunlarının uluslararası gündemde görünür hâle gelmesiyle yakından ilişkilidir. Bu tarihsel sürecin ilk önemli dönüm noktalarından biri 1972 Stockholm Konferansı'dır. Söz konusu konferans, çevre sorunlarını ilk kez küresel düzeyde siyasal tartışmanın merkezine taşımış ve kalkınma ile çevre arasındaki ilişkinin ayrı düşünülmemeyeceğini göstermiştir. Böylece çevre meselesi, kalkınma politikalarının kurucu unsurlarından biri olarak tartışılmaya başlanmıştır (Yeni, 2014; Karabıçak ve Özdemir, 2015; Gedik, 2020).

İkinci temel kırılma 1987'de yayımlanan *Ortak Geleceğimiz* raporudur. Bu metin, sürdürülebilir kalkınmaya kavramsal bir açıklık kazandırmış ve çevresel kaygıları kalkınma tartışmasının merkezine taşımıştır. Raporun en önemli katkısı, çevre ile kalkınma arasında zorunlu bir karşıtlık değil, karşılıklı bağımlılık bulunduğunu göstermesidir. Bu bağlamda sürdürülebilir kalkınma, gelecek kuşakların yaşam olanakları, küresel eşitsizlikler ve kalkınma stratejileriyle birlikte düşünölmeye başlanmıştır (United Nations, 1987).

1992 Rio Yeryüzü Zirvesi ise kavramın uluslararası kurumsallaşmasında belirleyici olmuştur. Rio'da kabul edilen Gündem 21, sürdürülebilir kalkınmayı genel bir ilke olarak bırakmamış, küresel, ulusal ve yerel düzeyde uygulanması gereken bir eylem çerçevesine dönüştürmüştür. Bunu izleyen dönemde sürdürülebilir kalkınma, çevre ve kalkınma arasındaki ilişkiyi daha somut hedefler ve politika alanları etrafında kuran bir paradigma hâlini almıştır. 2000'lerde Binyıl Kalkınma Hedefleri yoksulluk, eğitim ve sağlık gibi alanları öne çıkarmış; 2015'te kabul edilen 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi ise bu çerçeveyi çok daha bütünlüklü ve kapsamlı bir düzeye taşımıştır (United Nations, 2015).

2030 Gündemi ile birlikte sürdürülebilir kalkınma, 17 amaç ve 169 hedef üzerinden yeniden tanımlanmıştır. Bu yeni çerçevede yoksulluğun ortadan kaldırılmasından nitelikli eğitime, toplumsal cinsiyet eşitliğinden uygun işe, sorumlu üretim ve tüketime, iklim eyleminden barış ve kapsayıcı kurumlara kadar uzanan geniş bir hedefler dizisi oluşturulmuştur. Açıklanan çerçevede sürdürülebilir kalkınma, çevre merkezli bir tartışmanın sınırlarını aşarak sosyal refah, ekonomik dönüşüm ve küresel adalet sorunlarını içeren geniş bir kalkınma paradigmasına dönüşmüştür (United Nations, 2015).

Bugün gelinen noktada sürdürülebilir kalkınma, devletlerin veya uluslararası kuruluşların politika belgelerinde yer alan bir hedefler seti olmanın ötesine geçmiştir. Bunun yanında üniversitelerden yerel yönetimlere, işletmelerden sivil topluma kadar farklı aktörlerin yeniden düşünmek zorunda olduğu bir yönetim ve toplumsal sorumluluk çerçevesi oluşmuştur. Kavramın tarihsel gelişimi, onun çevre koruma söyleminden başlayıp çok boyutlu bir toplumsal dönüşüm paradigmasına evirildiğini açıkça göstermektedir.

2.4. Sürdürülebilir Kalkınma Farkındalığı

Sürdürülebilir kalkınma farkındalığı, bireylerin bu kavramın çevresel, sosyal ve ekonomik boyutları arasındaki ilişkileri kavramasını, bunlara değer atfetmesini ve bunları davranış düzeyinde içselleştirmesini ifade etmektedir. Bu nedenle farkındalık, salt bilişsel bir bilgi düzeyi değil; bilgi, tutum ve davranışın birlikte ele alınmasını gerektiren çok katmanlı bir bilinç alanıdır. Özellikle yükseköğretim bağlamında sürdürülebilir kalkınma farkındalığı, öğrencilerin küresel sorunları nasıl anlamlandırdıkları ve bu sorunlara nasıl bir etik-siyasal tutum geliştirdikleri açısından önem taşımaktadır.

UNESCO'nun sürdürülebilir kalkınma için eğitim yaklaşımı, bu farkındalığın bilgi aktarımıyla sınırlı olmadığını açık biçimde göstermektedir. UNESCO'ya göre eğitim, sürdürülebilir kalkınma bakımından bilişsel, sosyo-duygusal ve davranışsal öğrenme alanlarını birlikte geliştirmelidir. Bu da öğrencilerin empati, sorumluluk, eleştirel düşünme ve dönüştürücü eylem kapasitesi geliştirmelerini de gerekli kılmaktadır (UNESCO, 2026).

Bu noktada üniversiteler özel bir önem taşımaktadır. Yükseköğretim kurumları, sürdürülebilir kalkınmanın araştırma, kampüs yaşamı, toplumsal katkı ve kurumsal yönetim yoluyla üretildiği alanlardır. BM'nin sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı ile UNESCO'nun sürdürülebilir kalkınma için eğitim perspektifi, yükseköğretim kurumlarını 2030 Gündemi'nin ilerletilmesinde temel aktörler arasında değerlendirmektedir. Üniversite öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının incelenmesi, yükseköğretimin dönüştürücü kapasitesini de değerlendirmek anlamına gelmektedir (United Nations, 2015; UNESCO, 2026).

İlgili öğreti, sürdürülebilir kalkınma farkındalığının tek boyutlu değil, bilgi, tutum ve davranış bileşenlerinden oluşan üçlü bir yapı içinde ele alınmasının daha açıklayıcı sonuçlar verdiğini göstermektedir. Ovais'in (2023)

çalışması, öğrencilerin sürdürülebilirlik bilgisinin çoğu durumda tutum ve davranış düzeylerinden daha yüksek olabildiğini, ayrıca tutumun davranışı etkileme gücünün bilgiye kıyasla daha belirgin olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgu, sürdürülebilir kalkınma farkındalığının kavramsal bilgi düzeyi üzerinden ölçülmesinin yetersiz kalabileceğini, bireylerin bu bilgiye hangi değeri attiklerinin ve bunu davranışlarına ne ölçüde yansıtıklarının da ayrıca değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Mevcut çalışmada Ovais'in tercih edilmesinin temel nedeni de budur. Söz konusu çalışma, sürdürülebilir kalkınma farkındalığını çevresel, sosyal ve ekonomik boyutları birlikte dikkate alan, aynı zamanda bilgi, tutum ve davranış düzeylerini bir arada ölçmeye imkân veren bütüncül bir çerçeve sunmaktadır. Bu yönüyle Ovais'in geliştirdiği yaklaşım, üniversite öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin farkındalıklarını yalnızca ne bildikleri açısından değil, neye inandıkları ve nasıl davrandıkları açısından da değerlendirme imkânı sağladığı için bu araştırmanın kuramsal ve yöntemsel yönelimiyle doğrudan örtüşmektedir.

Türkiye'de üniversite öğrencileri üzerine yapılan çalışmalar, sürdürülebilir kalkınma farkındalığının bilgi, tutum, davranış ve okuryazarlık unsurlarını içeren çok katmanlı bir yapı sergilediğini göstermektedir. Bu çerçevede Yakışık ve Mustafazade (2023), sürdürülebilir kalkınma bilincinin çevresel, sosyal ve ekonomik alt boyutlar parçalanarak değil, bilgi-tutum-davranış ekseninde bütünlüklü biçimde ele alındığında daha anlamlı sonuçlar verdiğini vurgulamaktadır. Bu tespit, üniversite öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin farkındalıklarının çevre duyarlılığı üzerinden ölçülmesinin yetersiz olduğunu göstermesi bakımından önemlidir. Benzer biçimde Örmeci Güney (2023), üniversite öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalıklarının demografik özelliklere göre farklılaşabildiğini ortaya koyarken Yücel (2025), sürdürülebilirlik okuryazarlığının yükseköğretim bağlamında ayrıca ele alınması gereken bir boyut olduğunu göstermektedir. Akca ve Uçar (2025), iklim değişikliği ile sürdürülebilir kalkınma farkındalığını birlikte değerlendirerek öğrencilerin çevresel ve toplumsal sorunlara ilişkin bilinç düzeylerinin bütüncül biçimde incelenmesi gerektiğine işaret etmektedir. Elik Demirci ve Bozkurt (2026) ise sürdürülebilirlikte farkındalığın önemini üniversite öğrencileri üzerinden tartışmakta ve bu alandaki değerlendirmenin kavramsal bilgiyle sınırlı tutulamayacağını göstermektedir. Daha özel alanlara odaklanan çalışmalar da benzer bir yönelime işaret etmektedir. Gedik ve diğerleri (2024), sağlık yönetimi öğrencilerinin Tek Sağlık ve 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri 'ne ilişkin görüşlerini inceleyerek sürdürülebilir kalkınma farkındalığının disiplin temelli bağlamlarda da değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Yalçın ve diğerleri (2024) ise üniversite öğrencilerinin sürdürülebilirlik raporlaması farkındalığını ele alarak sürdürülebilirlik konusundaki bilincin çevresel duyarlılığın ötesinde kurumsal ve yönetsel boyutlar da taşıdığını göstermektedir.

Bu çerçevede üniversite öğrencilerinde sürdürülebilir kalkınma farkındalığı, üç düzeyde düşünülebilir. İlk düzey, sürdürülebilir kalkınmanın temel kavramlarına, amaçlarına ve boyutlarına ilişkin bilgi düzeyidir. İkinci düzey, öğrencilerin yoksulluk, insan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği, iklim krizi, adil bölüşüm ve gelecek kuşaklara karşı sorumluluk gibi alanlardaki tutumlarını içerir. Üçüncü düzey ise geri dönüşüm, kaynak tasarrufu, etik tüketim, dayanışma ve sürdürülebilir yaşam pratikleri gibi davranışsal yansımaları kapsar. Bu çerçevede sürdürülebilir kalkınma farkındalığı, öğrencilerin ne bildiklerini olduğu kadar, neye inandıklarını ve nasıl davrandıklarını da içeren bütüncül bir kavramdır.

Bu kuramsal ve ampirik çerçeve, sürdürülebilir kalkınma farkındalığının üniversite öğrencileri bağlamında somut olarak incelenmesini gerekli kılmaktadır. İlgili öğreti farkındalığının bilgi, tutum ve davranış bileşenleri üzerinden çok boyutlu biçimde ele alınması gerektiğini ortaya koymakla birlikte, bu bileşenlerin farklı kurumsal ve disiplinsel bağlamlarda nasıl şekillendiği sorusu hâlâ önemini korumaktadır. Bu nedenle mevcut çalışma, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin farkındalık düzeylerini ortaya koymayı, bu farkındalığın hangi boyutlarda yoğunlaştığını ve bölümler arasında nasıl bir görünüm sergilediğini ampirik veriler üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır.

3. YÖNTEM

Bu araştırma, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin farkındalık düzeylerini incelemeyi amaçlayan nicel ve kesitsel bir alan çalışmasıdır. Çalışmada sürdürülebilir kalkınma farkındalığı; çevresel, sosyal ve ekonomik boyutlarıyla birlikte ele alınmış, öğrencilerin bilgi, tutum ve davranış düzeylerinin betimlenmesi ve bu düzeylerin çeşitli değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığının ortaya konulması hedeflenmiştir. Bu yönüyle araştırma, tarama modeline dayalı betimleyici bir çalışma niteliği taşımaktadır.

Araştırmanın evrenini, alan araştırmasının gerçekleştirildiği Haziran 2025 tarihi itibarıyla Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde öğrenim gören toplam 3.341 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğü %95 güven düzeyi ve \pm %5 hata payı esas alınarak belirlenmiş,

ayrıca fakülte bünyesindeki bölümlerin temsiline dikkat edilmiştir. Bu doğrultuda bölümlere göre tabakalı örnekleme yaklaşımı benimsenmiş; veri toplama süreci sonunda geçerli kabul edilen 379 anket formu analiz kapsamına alınmıştır. Tabakalı örnekleme sürecinde her bölümün örneklemedeki temsil oranı, ilgili bölümün kayıtlı öğrenci sayısının fakülte toplam öğrenci sayısına oranı esas alınarak hesaplanmıştır. Bu doğrultuda bölüm bazlı kota hedefleri belirlenmiş, anket formları bölüm derslikleri ziyaret edilerek gönüllük esasıyla uygulanmıştır. Söz konusu yaklaşım, örneklemin fakülte içindeki bölüm dağılımını yansıtmasını sağlamakla birlikte, katılımcıların derse devam eden öğrencilerden oluşması nedeniyle olası bir devamsızlık yanlılığı göz ardı edilmemelidir. Bu bağlamda örneklem, fakülte öğrencilerinin cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi ve bölüm değişkenleri bakımından farklı özelliklerini içerecek biçimde oluşturulmuştur.

Araştırmada veri toplama aracı olarak Ovais (2023) tarafından geliştirilen *Üç Boyutlu Sürdürülebilirlik Tutum Ölçeği* kullanılmıştır. Ölçek toplam 27 maddeden oluşmakta ve sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin farkındalığı üç alt boyut üzerinden değerlendirmektedir. Bunlar sürdürülebilirlik bilinci, sürdürülebilirlik tutumları ve sürdürülebilirlik davranışlarıdır. Her alt boyut dokuz maddeden oluşmaktadır. Ölçek maddeleri Likert tipi derecelendirme yapısında düzenlenmiştir. Ölçeğe ek olarak katılımcıların cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi ve bölüm bilgilerini içeren kısa bir kişisel bilgi formu da uygulanmıştır. Böylece veri toplama aracı, sürdürülebilir kalkınma farkındalığını çok boyutlu olarak ölçmeye ve bu farkındalığın demografik değişkenlere göre farklılaşmasını incelemeye imkân sağlayacak biçimde yapılandırılmıştır.

Araştırmada kullanılan ölçeğin tercih edilmesinde, geliştirilen bu araçta sürdürülebilir kalkınma farkındalığının bilgi, tutum ve davranış bileşenleriyle birlikte, çevresel, sosyal ve ekonomik boyutları kapsayacak biçimde ele alması belirleyici olmuştur. Bu yönüyle ölçek, araştırmanın kuramsal çerçevesiyle uyumlu bir ölçüm mantığı sunmaktadır. Ayrıca 27 maddelik yapısı, üniversite öğrencilerinden veri toplanan saha araştırmaları bakımından uygulanabilirlik ve çok boyutlu değerlendirme imkânı sağlamaktadır.

Araştırma verileri Haziran 2025 tarihinde yüz yüze anket uygulaması yoluyla toplanmıştır. Veri toplama sürecinden önce araştırma için gerekli etik izinler alınmıştır. Çalışma, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'nun 23 Mayıs 2025 tarihli ve E-21315140-050.04-735427 sayılı kararı ile onaylanmıştır. Uygulama sırasında katılımcılara araştırmanın amacı açıklanmış, katılımın gönüllülük esasına dayandığı belirtilmiş ve elde edilen verilerin bilimsel amaçlarla kullanılacağı ifade edilmiştir. Bu doğrultuda araştırma sürecinde aydınlatılmış onam, gönüllülük ve gizlilik ilkeleri gözetilmiştir.

Araştırmadan elde edilen veriler istatistiksel paket programları kullanılarak analiz edilmiştir. İlk aşamada veri seti kontrol edilmiş, eksik ya da hatalı girişler gözden geçirilmiş ve katılımcılara ilişkin demografik özellikler frekans ve yüzde dağılımlarıyla betimlenmiştir. İkinci aşamada ölçme aracının iç tutarlılığını değerlendirmek amacıyla ölçek ve alt boyutlar için Cronbach's Alpha katsayıları hesaplanmıştır. Ardından alt boyutlar ve toplam ölçek puanı için aritmetik ortalama, standart sapma, minimum-maksimum değerler, güven aralıkları, çarpıklık ve basıklık istatistikleri incelenmiştir. Verilerin dağılım özelliklerini değerlendirmek amacıyla Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk normallik testleri uygulanmıştır. Normallik değerlendirmesi yalnızca K-S ve S-W testleriyle sınırlı tutulmamış; $n=379$ gibi büyük örneklemlerde bu testlerin küçük sapmalar için dahi anlamlı sonuç üretebileceği göz önünde bulundurularak çarpıklık ve basıklık değerleri de incelenmiştir. Alt boyut kompozit ortalamalarının çarpıklık değerlerinin $-0,643$ ile $-0,785$ arasında kaldığı ve basıklık değerlerinin ± 1 sınırı içinde yer aldığı görülmüştür. Bu bulgular tek başına değerlendirildiğinde normal dağılıma yakın bir görünüm sergilese de ölçeğin beşli Likert yapısından kaynaklanan sınırlı ölçüm hassasiyeti ve K-S ile S-W testlerinin anlamlı sonuçlar vermesi birlikte değerlendirildiğinde, grup karşılaştırmalarında parametrik olmayan testlerin kullanılması tercih edilmiştir. Bu kapsamda bölümler arası karşılaştırmalarda Kruskal-Wallis H testi, bölüm değişkeni ile madde yanıt kategorileri arasındaki ilişkilerin incelenmesinde ki-kare bağımsızlık testi, ölçek ve alt ölçek puanları arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde ise Spearman sıra farkları korelasyon analizi kullanılmıştır. Araştırmada istatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak kabul edilmiştir. Ölçeğin bu örneklemedeki yapı geçerliliğini sınamak amacıyla Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) uygulanmıştır. Faktörler arası korelasyon göz önünde bulundurularak ekstraksiyonda Temel Eksen Faktörleme, rotasyonda Promax yöntemi tercih edilmiştir. Faktör sayısı ölçeğin kuramsal yapısıyla uyumlu biçimde üç olarak sabit tutulmuştur.

4. BULGULAR

4.1. Ölçeğin Yapı Geçerliliği

Kaiser-Meyer-Olkin örneklem yeterliliği katsayısı 0,888 olarak hesaplanmış, Bartlett Küresellik Testi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=3247,231$; $sd=351$; $p<0,001$). Bu sonuçlar verinin faktör analizine uygunluğunu doğrulamaktadır. Promax rotasyonu uygulanmış Temel Eksen Faktörleme sonucunda üç faktörlü yapı elde edilmiş olup üç faktör toplam varyansın %34,43'ünü açıklamaktadır. Maddelerin büyük çoğunluğunun 0,30 ve üzeri yük değeriyle ilgili faktöre yüklendiği, ölçeğin bu örneklemde orijinal üç boyutlu yapısını genel olarak koruduğu görülmektedir.

Tablo 1. AFA Sonuçları

	Değer
KMO	0,888
Bartlett χ^2	3247,231
sd	351
p	<0,001
Faktör 1 Varyans (%)	25,803
Faktör 2 Varyans (%)	5,943
Faktör 3 Varyans (%)	2,681
Toplam (%)	34,427

4.2. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özellikleri Tablo 2'de sunulmaktadır. Örneklem, cinsiyet, yaş, bölüm ve sınıf düzeyi bakımından fakülte içindeki farklı öğrenci gruplarını kapsayan dengeli bir görünüm sergilemektedir. Katılımcıların %59,1'ini kadın, %40,9'unu erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Bu dağılım, araştırmanın sürdürülebilir kalkınma farkındalığını toplumsal cinsiyet bakımından farklılaşma potansiyeli taşıyan bir öğrenci kitlesi içinde değerlendirmeye imkân verdiğini göstermektedir.

Yaş dağılımı incelendiğinde örneklemin ağırlıklı olarak 20–22 yaş aralığında yoğunlaştığı görülmektedir. Katılımcıların %21,9'u 20 yaşında, %25,9'u 21 yaşında ve %18,5'i 22 yaşındadır. Bu durum, araştırmanın daha çok lisans eğitiminin orta evrelerinde bulunan öğrencilerin görüşlerini yansıttığını düşündürmektedir. Başka bir ifadeyle örneklem, üniversite yaşamına belirli ölçüde uyum sağlamış, akademik ve toplumsal meselelerle daha fazla karşılaşmış bir öğrenci grubunu temsil etmektedir.

Bölgelere göre dağılım da araştırmanın önemli güçlü yanlarından biridir. Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ile Uluslararası İlişkiler bölümleri %18,5'er oranla en yüksek temsile sahipken, Maliye %17,2, Uluslararası Ticaret ve Finansman %13,2, İktisat %11,6, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri ile İşletme ise %10,6 oranında örnekleme yer almaktadır. Bu görünüm, sürdürülebilir kalkınma farkındalığının aynı fakülte yapısı içinde farklı disiplinlerde nasıl şekillendiğini karşılaştırmalı biçimde incelemeye elverişli bir zemin sunmaktadır.

Sınıf düzeyi bakımından katılımcıların %34'ünün üçüncü sınıf, %31,1'inin ikinci sınıf, %20,3'ünün birinci sınıf ve %14,5'inin dördüncü sınıf öğrencilerinden oluştuğu görülmektedir. Buna göre örneklem, büyük ölçüde ikinci ve üçüncü sınıf öğrencilerinde yoğunlaşmaktadır. Bu durum, araştırmanın özellikle fakülte eğitiminin belirli bir aşamasını deneyimlemiş öğrencilerin sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin algı ve tutumlarını yansıtması bakımından önemlidir. Genel olarak değerlendirildiğinde, örneklem yapısı fakülte içindeki bölüm çeşitliliğini ve farklı sınıf düzeylerini içermesi nedeniyle araştırmanın karşılaştırmalı analizleri için uygun bir dağılım sunmaktadır.

Tablo 2. Katılımcıların demografik özellikleri

Değişken	Kategori	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	59,1
	Erkek	40,9
Yaş	18	4,2
	19	8,7
	20	21,9
	21	25,9
	22	18,5
	23	10,8
	24 ve üzeri	10,1
Bölüm	Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	10,6

	İktisat	11,6
	İşletme	10,6
	Maliye	17,2
	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	18,5
	Uluslararası İlişkiler	18,5
	Uluslararası Ticaret ve Finansman	13,2
Sınıf	1.sınıf	20,3
	2.sınıf	31,1
	3.sınıf	34
	4.sınıf	14,5

4.3. Betimsel İstatistikler ve Güvenilirlik

Araştırmada kullanılan ölçeğin güvenilirlik düzeyleri ve alt boyutlara ilişkin temel betimsel istatistikler Tablo 3’de sunulmaktadır. Öncelikle Cronbach Alpha katsayıları incelendiğinde gerek alt boyutların gerekse de ölçeğin bütününe kabul edilebilir düzeyin üzerinde iç tutarlılığa sahip olduğu görülmektedir. Sürdürülebilirlik bilinci alt boyutunda alpha katsayısı 0,790, sürdürülebilirlik tutumları alt boyutunda 0,783 ve sürdürülebilirlik davranışları alt boyutunda 0,821 olarak hesaplanmıştır. Toplam ölçeğe ilişkin Cronbach Alpha katsayısının 0,899 düzeyinde olması, ölçme aracının genel olarak yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, ölçeğin araştırma grubunda tutarlı biçimde işlediğini ve sürdürülebilir kalkınma farkındalığını çok boyutlu olarak değerlendirmeye elverişli bir yapıya sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Alt boyutlara ilişkin ortalama puanlar incelendiğinde, en yüksek değer sürdürülebilirlik bilinci boyutunda (Ort.=4,5227), en düşük değer ise sürdürülebilirlik davranışları boyutunda (Ort.=4,1208) olduğu görülmektedir. Sürdürülebilirlik tutumları alt boyutu ise 4,3371 ortalama ile bu iki boyut arasında yer almaktadır. Toplam ölçek ortalamasının 4,3269 olması, öğrencilerin genel olarak sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin yüksek bir farkındalık düzeyine sahip olduklarını göstermektedir. Bununla birlikte alt boyut ortalamaları arasındaki sıralama, öğrencilerin sürdürülebilir kalkınmayı öncelikle bilgi ve değer düzeyinde güçlü biçimde benimsediklerini; buna karşılık davranış boyutunda görece daha sınırlı bir görünüm ortaya çıktığını düşündürmektedir.

Standart sapma değerleri de bu yorumu desteklemektedir. Özellikle sürdürülebilirlik davranışları alt boyutunun standart sapmasının (SS=0,6940), diğer iki alt boyuta kıyasla daha yüksek olması, öğrenciler arasında davranışsal düzeyde daha belirgin bir farklılaşma bulunduğu işaret etmektedir. Bir başka ifadeyle öğrenciler sürdürülebilir kalkınmanın ne olduğuna ilişkin yüksek bir bilinç düzeyi sergilemekte ve bu konuda olumlu tutumlar geliştirmektedir; ancak söz konusu bilinç ve tutumların gündelik yaşam pratiklerine yansımaları aynı ölçüde homojen görünmemektedir. Minimum ve maksimum değerlerin özellikle davranış boyutunda daha geniş bir aralıkta dağılması da bu heterojen yapıyı desteklemektedir.

Tablo 3. Ölçeğin güvenilirliği ve betimsel istatistikler

Ölçek / Alt boyut	Madde sayısı	Cronbach Alpha	Ortalama	SS	Min-Maks	Çarpıklık	Basıklık
Sürdürülebilirlik Bilinci	9	0,790	4,5227	0,4433	3,00–5,00	-0,785	-0,059
Sürdürülebilirlik Tutumları	9	0,783	4,3371	0,5262	2,56–5,00	-0,643	-0,030
Sürdürülebilirlik Davranışları	9	0,821	4,1208	0,6940	1,44–5,00	-0,653	-0,100
Toplam ölçek	27	0,899	4,3269	0,4687	2,52–5,00	-	-

4.4. Madde Düzeyinde Dağılımlar

Madde düzeyindeki dağılımlar da genel tabloyu desteklemektedir. Tablo 4 incelendiğinde, öğrencilerin özellikle sürdürülebilir kalkınmanın çevresel ve normatif boyutlarına ilişkin maddelerde oldukça yüksek düzeyde uzlaşma sergiledikleri görülmektedir. En yüksek katılım oranları, biyoçeşitliliğin korunması (%98,4), doğal afetlere karşı eğitim verilmesi (%97,4), iklim değişikliğinden kaynaklanan sorunlara karşı önlem alınması (%96,6), insan haklarına saygı gösterilmesi (%94,2), işletmelerin paydaşlarına karşı sorumlu davranması (%94,2) ve kadınlar ile erkeklere eğitim ve istihdamda eşit fırsatlar verilmesi (%93,1) gibi maddelerde ortaya çıkmaktadır. Bu bulgular, öğrencilerin sürdürülebilir kalkınmayı çevrenin korunmasının yanı sıra insan hakları, kurumsal sorumluluk ve toplumsal cinsiyet eşitliği gibi sosyal ve etik ilkelerle de güçlü biçimde ilişkilendirdiklerini göstermektedir.

Buna karşılık bazı maddelerde katılım düzeylerinin görece daha düşük olduğu görülmektedir. Özellikle dünyada yoksulluğun ortadan kaldırılmasının sürdürülebilir kalkınma için zorunlu olduğu görüşü (%72,8), yiyecek atıklarının ayrıştırılması (%67,5) ve ikinci el ürün satın alma davranışı (%54,6) diğer maddelere kıyasla daha sınırlı destek görmektedir. Benzer biçimde çalışanlarına ve çevreye özen göstermeyen şirketlerden ürün satın almaktan kaçınma (%76,3), yardım kuruluşu ya da çevre grubunu destekleme (%76,0) ve atıkları azaltmak için

yaşam tarzını değiştirme (%71,5) gibi davranışsal maddelerde de katılım oranları, bilgi ve tutum boyutundaki normatif kabule göre daha düşük kalmaktadır. Bu durum, öğrencilerin sürdürülebilir kalkınmanın genel ilkelerini yüksek düzeyde benimsediklerini, ancak bu ilkelerin gündelik yaşam pratiklerine ve tüketim davranışlarına yansımalarının aynı ölçüde güçlü olmadığını düşündürmektedir.

Tablodaki bir başka dikkat çekici nokta, ters ifadeli maddeye verilen yanıtlardır. “İhtiyacımızdan fazla doğal kaynak kullanmanın gelecekte insanların sağlığını ve refahını tehdit etmediğini düşünüyorum” ifadesine %50,9 oranında katılım bildirilmiş olması, bu maddenin diğerleriyle aynı yönde yorumlanamayacağını göstermektedir. Ters kodlanan bu ifade, öğrencilerin bir bölümünün doğal kaynakların aşırı kullanımının uzun dönemli toplumsal sonuçlarına ilişkin algısında tereddüt ya da tutarsızlık bulunduğunu düşündürmektedir. Bu bulgunun üç farklı kaynaktan beslendiği düşünülebilir. Birincisi, ölçek maddesinin ters ifadeli yapısı katılımcılar tarafından zaman zaman yanlış algılanmış olabilir; bu durum anket uygulamalarında ters kodlu maddeler için bilinen bir metodolojik risktir. İkincisi, öğrencilerin bir bölümü doğal kaynak tüketiminin gelecekteki sonuçlarına ilişkin gerçekten belirsiz ya da olumsuz bir tutum taşıyor olabilir. Üçüncüsü ise her iki olasılığın bir arada işleyerek karma bir yanıt örüntüsü üretmiş olmasıdır. Bu nedenle söz konusu maddeye ilişkin bulgular, yalnızca tutum düzeyindeki bir içselleştirme eksikliği olarak değil, aynı zamanda ters ifadeli maddelerin ölçüm güvenilirliği açısından taşıdığı metodolojik sınırlılık çerçevesinde de değerlendirilmelidir. Özetle Tablo 3 genel olarak yüksek bir sürdürülebilir kalkınma farkındalığına işaret etse de özellikle davranışsal boyutta ve bazı sosyal-ekonomik içerikli alanlarda daha sınırlı bir içselleştirme düzeyinin bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu bulgu, sürdürülebilir kalkınma farkındalığının bilişsel ve davranışsal düzeyde değerlendirilmesi gerektiğini gösteren çalışmalarla uyumludur. Öğrencilerin bilgi ve tutum puanlarının yüksek olması kavramsal ve normatif düzeyde güçlü bir farkındalık zemini bulunduğunu ortaya koyarken, davranış boyutunda ortaya çıkan görece düşük oranlar bilgi ve tutumun otomatik olarak davranışa dönüşmediğini göstermektedir. Bu durum, yükseköğretim kurumlarında sürdürülebilir kalkınma eğitiminin gündelik yaşam pratiklerini destekleyen uygulama alanları oluşturmaya da yönelmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Tablo 4. Alt boyutlara göre maddelere ilişkin katılım düzeyleri (%)

Alt Boyut	Madde	Katılıyorum + Kesinlikle katılıyorum (%)
Sürdürülebilirlik Bilinci	Sürdürülebilir kalkınma için su tüketiminin azaltılması gerekir.	89,1
	Sürdürülebilir kalkınma için biyoçeşitliliğin korunması önemlidir.	98,4
	Sürdürülebilir kalkınma için insanların doğal afetlere karşı nasıl korunacakları konusunda eğitilmeleri gereklidir.	97,4
	Sürdürülebilir kalkınma için çatışmaların barışçıl bir şekilde tartışma yoluyla çözüldüğü bir kültür gerekir.	88,9
	Sürdürülebilir kalkınma için insan haklarına saygı gösterilmelidir.	94,2
	Sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için dünyadaki tüm insanların iyi eğitime erişimi olmalıdır.	91,8
	Sürdürülebilir kalkınma, işletmelerin çalışanlarına, müşterilerine ve tedarikçilerine karşı sorumlu davranmasını gerektirir.	94,2
	Sürdürülebilir kalkınma, küresel düzeyde insanlar arasında mal ve hizmetlerin adil bir şekilde dağıtılmasını gerektirir.	89,4
	Sürdürülebilir kalkınma için dünyada yoksulluğun ortadan kaldırılması zorunludur.	72,8
	Sürdürülebilirlik Tutumları	İhtiyacımızdan fazla doğal kaynak kullanmanın gelecekte insanların sağlığını ve refahını tehdit etmediğini düşünüyorum.
Çevreyi korumak için daha sıkı yasa ve düzenlemelere ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum.		91,0
İklim değişikliğinden kaynaklanan sorunlara karşı önlem alınmasının önemli olduğunu düşünüyorum.		96,6
Sürdürülebilir yaşamak için gerekli olan bilgi, değer ve becerileri edinme fırsatının herkese verilmesi gerektiğini düşünüyorum.		92,8
Şu anda yaşayan bizlerin, gelecekteki insanların da bugün yaşadığımız aynı yaşam kalitesine sahip olmasını sağlamamız gerektiğini düşünüyorum.		86,5
Dünyanın her yerinde kadın ve erkeklere eğitim ve istihdam konusunda aynı fırsatların verilmesi gerektiğini düşünüyorum.		93,1

	Ambalaj ve tek kullanımlık eşyaların kullanımını azaltma konusunda şirketlerin bir sorumluluğu olduğunu düşünüyorum.	88,4
	Yoksulluğun azaltılmasının önemli olduğunu düşünüyorum.	86,3
	Zengin ülkelerdeki şirketlerin fakir ülkelerdeki çalışanlarına zengin ülkelerdekilerle aynı koşulları sağlaması gerektiğini düşünüyorum.	76,8
Sürdürülebilirlik Davranışları	Mümkün olduğunca geri dönüşüm yapıyorum.	79,1
	Çöplerimi atmadan önce her zaman yiyecek atıklarını ayırırım.	67,5
	Atıkları azaltmak için kişisel yaşam tarzımı değiştirdim.	71,5
	Sohbet etmek, mesajlaşmak, oyun oynamak vb. için bilgisayar veya cep telefonu kullandığımda, başkalarına her zaman gerçek hayatta davrandığım kadar saygılı davranırım.	82,0
	Bir yardım kuruluşunu veya çevre grubunu destekliyorum.	76,0
	Erkeklerle, kadınlara, erkek çocuklarına ve kız çocuklarına aynı saygıyı gösteririm.	88,4
	Yoksul insanlara yardım eden şeyler yapıyorum.	85,8
	Genellikle internet üzerinden veya bir mağazadan ikinci el ürünler satın alıyorum.	54,6
	Çalışanlarına ve çevreye özen gösterme konusunda kötü bir üne sahip olan şirketlerden ürün satın almaktan kaçınırım.	76,3

4.5. Bölümler Arası Karşılaştırmalar

Bölümlere göre yapılan karşılaştırmalar, sürdürülebilir kalkınma farkındalığının tüm boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunduğunu göstermektedir. Bununla birlikte etki büyüklüğü değerleri ($\epsilon^2=0,032-0,044$) Cohen (1988) ölçütlerine göre küçük düzeyde kalmaktadır. Bu bulgu, bölümler arasındaki farklılaşmanın istatistiksel açıdan anlamlı olmakla birlikte pratik ya da eğitsel açıdan güçlü bir ayrışmaya karşılık gelmediğini göstermektedir. Başka bir ifadeyle öğrencilerin sürdürülebilir kalkınma farkındalığı bölüm değişkeninden sınırlı düzeyde etkilenmekte; farkındalık düzeyi fakülte genelinde görece homojen bir görünüm sergilemektedir. Tablo 5'e göre sürdürülebilirlik bilinci, tutumları ve toplam puan bakımından en yüksek ortalama sıralar çoğunlukla Uluslararası Ticaret ve Finansman bölümünde görülmektedir. Davranış boyutunda ise İşletme ve Uluslararası Ticaret ve Finansman bölümleri öne çıkmaktadır. Buna karşılık bazı bölümlerde, özellikle İktisat ve Maliye'de, daha düşük ortalama sıralar gözlenmektedir. Kruskal-Wallis testini tamamlamak amacıyla Bonferroni düzeltilmiş Dunn testi uygulanmıştır. Post-hoc analiz sonuçları, gözlemlenen farklılaşmanın büyük ölçüde Uluslararası Ticaret ve Finansman (UTF) bölümünün diğer bölümlerden ayrışmasından kaynaklandığını ortaya koymaktadır. Sürdürülebilirlik bilinci boyutunda UTF ile Maliye ($p=0,005$) ve SBKY ($p=0,007$) arasında, sürdürülebilirlik tutumları boyutunda UTF ile Maliye ($p=0,014$) ve SBKY ($p=0,028$) arasında, toplam ölçek puanında ise UTF ile Maliye ($p=0,015$), SBKY ($p=0,023$) ve İktisat ($p=0,032$) arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Sürdürülebilirlik davranışları boyutunda ise hiçbir bölüm çifti arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Bu bulgular, Kruskal-Wallis analizinde gözlemlenen genel farklılaşmanın belirli bölüm çiftleriyle sınırlı olduğunu ve fakülte genelinde bölümler arasındaki ayrışmanın görece sınırlı kaldığını desteklemektedir.

Özellikle yoksulluğun ortadan kaldırılması, adil bölüşüm ve bazı gündelik sürdürülebilir tüketim pratiklerine ilişkin görece daha düşük katılım düzeyleri, öğrencilerin sürdürülebilir kalkınmayı daha çok çevresel koruma ve genel etik ilkeler çerçevesinde algıladıklarını düşündürmektedir. Bu durum, sürdürülebilir kalkınmanın sosyal politika ve ekonomik adalet boyutlarının çevresel boyut kadar görünür olmadığını göstermesi bakımından önemlidir. Dolayısıyla üniversite düzeyindeki sürdürülebilirlik eğitimlerinde yoksulluk, eşitsizlik, emek, bölüşüm adaleti ve kurumsal sorumluluk gibi başlıkların daha belirgin biçimde ele alınması, farkındalığın daha dengeli ve bütüncül bir zeminde gelişmesine katkı sağlayabilir.

Tablo 5. Bölümlere göre alt boyut ve toplam puanların karşılaştırılması (Kruskal–Wallis H)

Ölçek / Alt boyut	H (χ^2)	sd	p	ϵ^2	En yüksek ortalama sıra	En düşük ortalama sıra
Sürdürülebilirlik Bilinci	19,668	6	0,003	0,038	Uluslararası Ticaret ve Finansman	Maliye
Sürdürülebilirlik Tutumları	18,621	6	0,005	0,035	Uluslararası Ticaret ve Finansman	Maliye
Sürdürülebilirlik Davranışları	17,071	6	0,009	0,032	İşletme/Uluslararası Ticaret ve Finansman	İktisat
Toplam ölçek	22,308	6	0,001	0,044	Uluslararası Ticaret ve Finansman	İktisat

Not: ϵ^2 etki büyüklüğü için Cohen (1988) ölçütleri: küçük $\geq 0,01$; orta $\geq 0,06$; büyük $\geq 0,14$

Tablo 5a. Dunn Testi Post-Hoc Karşılaştırmaları (Bonferroni düzeltmeli p değerleri)

Boyut	Bölüm 1	Bölüm 2	p
Sürd. Bilinci	UTF	MLY	0,005*
Sürd. Bilinci	UTF	SBKY	0,007*
Sürd. Tutumları	UTF	MLY	0,014*
Sürd. Tutumları	UTF	SBKY	0,028*
Sürd. Davranışları	—	—	—
Toplam Ölçek	UTF	MLY	0,015*
Toplam Ölçek	UTF	SBKY	0,023*
Toplam Ölçek	UTF	İKT	0,032*

Not: Yalnızca $p < 0,05$ olan çiftler gösterilmiştir. Bonferroni düzeltmesi uygulanmıştır. * $p < 0,05$

4.6. Alt Boyutlar Arası İlişkiler

Alt boyutlar arasındaki ilişkiler incelendiğinde, tüm değişkenler arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunduğu görülmektedir. Tablo 6'e göre en güçlü ilişki sürdürülebilirlik bilinci ile sürdürülebilirlik tutumları arasındadır ($\rho=0,742$; $p < 0,01$). Bu sonuç, öğrencilerin sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin kavramsal bilgi ve farkındalık düzeyleri arttıkça, bu konuya yönelik olumlu değer ve tutum geliştirme eğilimlerinin de güçlendiğini göstermektedir. Başka bir ifadeyle sürdürülebilir kalkınmayı daha iyi tanıyan öğrenciler, bu kavramın çevresel, sosyal ve ekonomik boyutlarına daha olumlu yaklaşma eğilimindedir. Bu durum, bilinç ve tutum boyutlarının aynı genel farkındalık yapısının birbirini besleyen iki temel bileşeni olduğunu düşündürmektedir.

Sürdürülebilirlik davranışları alt boyutunun bilinç ($\rho=0,519$; $p < 0,01$) ve tutum ($\rho=0,587$; $p < 0,01$) ile pozitif ve anlamlı ilişki göstermesi de önemli bir bulgudur. Bu sonuç, öğrencilerin sürdürülebilir kalkınma konusunda bilgi ve olumlu tutum geliştirdikçe davranış düzeyinde de sürdürülebilirlik yönünde bir eğilim sergilediklerini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte bu ilişkilerin bilinç ile tutum arasındaki ilişkiye kıyasla daha düşük düzeyde kalması, davranış boyutunun bilgi ve tutuma göre daha karmaşık ve daha fazla değişkenden etkilenen bir alan olduğunu düşündürmektedir. Nitekim sürdürülebilir davranışlar, gündelik yaşam alışkanlıkları, ekonomik imkânlar, kampüs koşulları, sosyal çevre ve uygulama fırsatları gibi etkenlerle de şekillenmektedir. Bu nedenle öğrencilerin sürdürülebilir kalkınmayı bilmeleri ve olumlu karşılamaları, her zaman aynı yoğunlukta davranışsal dönüşüme yol açmamaktadır.

Toplam ölçek puanı ile alt boyutlar arasındaki ilişkiler de oldukça yüksektir. Toplam puanın sürdürülebilirlik bilinci ile ilişkisi $\rho=0,820$, sürdürülebilirlik tutumları ile ilişkisi $\rho=0,870$ ve sürdürülebilirlik davranışları ile ilişkisi $\rho=0,862$ düzeyindedir ($p < 0,01$). Özellikle toplam puan ile tutum boyutu arasındaki ilişkinin en yüksek düzeyde çıkması, sürdürülebilir kalkınma farkındalığının genel yapısında normatif yönelimlerin belirgin bir ağırlık taşıdığını düşündürmektedir. Bununla birlikte toplam puanın üç alt boyutla da çok güçlü ilişki göstermesi, ölçeğin kuramsal olarak öngörülen çok boyutlu yapısının ampirik düzeyde de tutarlı biçimde çalıştığını göstermektedir.

Tablo 6. Alt boyutlar ve toplam ölçek arasındaki ilişkiler (Spearman's rho)

Değişkenler	1	2	3	4
1. Sürdürülebilirlik Bilinci	1,000			
2. Sürdürülebilirlik Tutumları	0,742**	1,000		
3. Sürdürülebilirlik Davranışları	0,519**	0,587**	1,000	
4. Toplam ölçek	0,820**	0,870**	0,862**	1,000

Not: $p < 0,01$.

Genel olarak değerlendirildiğinde, araştırma bulguları Nazilli İİBF öğrencilerinde sürdürülebilir kalkınma farkındalığının yüksek olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte bu yüksekliğin özellikle bilinç ve tutum boyutlarında yoğunlaştığı, davranış boyutunda ise görece daha sınırlı ve değişken bir yapının ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Ayrıca bölümler arasında istatistiksel olarak anlamlı, ancak sınırlı düzeyde farklılaşmalar bulunmaktadır. Bu tablo, yükseköğretim düzeyinde sürdürülebilir kalkınma farkındalığının davranışsal düzeyde de güçlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Alt boyutlar arasındaki bu ilişki örüntüsü, sürdürülebilir kalkınma farkındalığının parçalı değil, birbiriyle bağlantılı bir yapı sergilediğini göstermektedir. Bununla birlikte davranış boyutunun bilinç ve tutuma kıyasla daha sınırlı ilişki düzeyine sahip olması, sürdürülebilir davranışların kurumsal çevre, toplumsal alışkanlıklar ve uygulama imkânlarıyla da bağlantılı olduğunu düşündürmektedir. Bu nedenle sürdürülebilir kalkınma alanında kalıcı davranış değişimi, bilginin üretilmesinin yanında öğrencilerin bu bilgiyi gündelik yaşamda uygulayabilecekleri destekleyici ortamların oluşturulmasıyla mümkün görünmektedir.

5. SONUÇ

Çalışmaya ilişkin bulgular, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin farkındalık düzeylerinin genel olarak yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Ölçeğin toplam puanı ile alt boyut ortalamaları birlikte değerlendirildiğinde, öğrencilerin sürdürülebilir kalkınmayı önemli ölçüde benimsedikleri ve bu kavramı çevresel, sosyal ve ekonomik boyutlarıyla da anlamlandırabildikleri görülmektedir. Özellikle sürdürülebilirlik bilinci ve sürdürülebilirlik tutumları boyutlarında elde edilen yüksek puanlar, öğrencilerin kavramsal ve normatif düzeyde sürdürülebilir kalkınmaya güçlü bir yakınlık geliştirdiklerini göstermektedir. Bu bulgu, yükseköğretim öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınma gündemine bütünüyle uzak olmadığını; tersine bu alana ilişkin belirli bir farkındalık zemininin oluştuğunu düşündürmektedir.

Bununla birlikte araştırmanın en dikkat çekici sonuçlarından biri, bilgi ve tutum düzeyindeki bu yüksekliğin davranış boyutuna aynı güçte yansımamasıdır. Sürdürülebilirlik davranışları alt boyutunun diğer alt boyutlara göre daha düşük ortalamaya ve daha yüksek değişkenliğe sahip olması, öğrencilerin sürdürülebilir kalkınmayı ilkel düzeyde onayladıklarını; ancak bu ilkeleri gündelik yaşam pratiklerine aktarma konusunda daha heterojen bir görünüm sergilediklerini göstermektedir. Özellikle ikinci el ürün kullanımı, yiyecek atıklarının ayrıştırılması ya da bazı sürdürülebilir tüketim alışkanlıkları gibi alanlarda ortaya çıkan görece düşük katılım düzeyleri, sürdürülebilirlik farkındalığının davranışsal içselleştirme düzeyinin daha sınırlı kaldığını düşündürmektedir. Bu durum, öğretide sıklıkla tartışılan bilgi-tutum-davranış ayrışmasının bu çalışmada da belirli ölçüde geçerli olduğunu göstermektedir.

Araştırma bulguları, sürdürülebilir kalkınmanın tüm boyutlarının öğrenciler nezdinde aynı yoğunlukta karşılık bulmadığını da ortaya koymaktadır. Öğrenciler; biyoçeşitliliğin korunması, insan haklarına saygı, iklim değişikliğine karşı önlem alınması ve toplumsal cinsiyet eşitliği gibi başlıklarda oldukça yüksek düzeyde uzlaşma sergilemiştir. Buna karşılık yoksulluğun ortadan kaldırılmasının sürdürülebilir kalkınmanın zorunlu bir bileşeni olarak görülmesinde görece daha düşük bir kabul düzeyi ortaya çıkmıştır. Bu bulgu, sürdürülebilir kalkınmanın çevresel ve bazı normatif boyutlarının daha güçlü biçimde içselleştirildiğini; sosyal politika, yoksulluk ve bölüşüm adaleti gibi alanların ise öğrenciler nezdinde görece daha zayıf ya da daha az doğrudan ilişkilendirildiğini düşündürmektedir. Bu bağlamda sürdürülebilir kalkınma farkındalığı, öğrenciler arasında bütünüyle zayıf değil; fakat bazı boyutlarda daha güçlü, bazı boyutlarda ise daha sınırlı biçimde yapılaşmış görünmektedir.

Bölümler arası karşılaştırmalar da araştırmanın önemli sonuçlarından birini oluşturmaktadır. Kruskal-Wallis testi sonuçları, sürdürülebilirlik bilinci, tutumları, davranışları ve toplam ölçek puanı bakımından bölümler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunduğunu göstermektedir. Bununla birlikte etki büyüklüklerinin küçük düzeyde kalması, bu farklılaşmanın güçlü bir kopuşa değil, daha çok sınırlı ama dikkat çekici bir ayrışmaya işaret ettiğini göstermektedir. Bu durum, sürdürülebilir kalkınma farkındalığının öğrencilerin içinde buldukları disiplinsel çevre ve akademik yönelimlerden de etkilenebileceğini düşündürmektedir. Ancak bu farklılaşmaların aşırı yorumlanmaması gerekir; araştırma, daha çok aynı fakülte yapısı içinde sürdürülebilir kalkınma konusuna ilişkin duyarlılıkların eşit dağılmadığını göstermektedir.

Alt boyutlar arasındaki pozitif ve anlamlı ilişkiler de araştırmanın temel yorumunu desteklemektedir. Sürdürülebilirlik bilinci ile sürdürülebilirlik tutumları arasındaki yüksek ilişki, öğrencilerin konuya ilişkin kavramsal farkındalıkları arttıkça sürdürülebilir kalkınmaya daha olumlu bir değer atfettiklerini göstermektedir. Davranış boyutunun bilinç ve tutum ile ilişkisi de anlamlıdır; ancak görece daha düşük düzeydedir. Bu sonuç, davranışın bilgi ve tutumların yanında gündelik yaşam koşulları, alışkanlıklar, kurumsal çevre ve maddi imkânlar gibi başka etkenler tarafından da şekillendiğini düşündürmektedir. Bu nedenle sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin farkındalığın güçlendirilmesi bilgi aktarımıyla, davranışı destekleyen kurumsal ve toplumsal ortamların oluşturulmasıyla da ilişkilidir.

Bulgular, sürdürülebilir kalkınma farkındalığının üniversite öğrencileri arasında tek boyutlu değil, bilgi, tutum ve davranış bileşenlerinden oluşan çok katmanlı bir yapı sergilediğini gösteren öğretilerle uyumludur. Öğrencilerde sürdürülebilirlik bilinci ve tutumlarının davranış boyutuna göre daha güçlü görünmesi,

farkındalığın gerek kavramsal ve gerekse de davranışsal düzeyde de ayrıca değerlendirilmesi gerektiğini vurgulayan çalışmalarla örtüşmektedir. Bunun yanında bölüm temelli sınırlı ama anlamlı farklılaşmaların ortaya çıkması, Türkiye’de üniversite öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının demografik ve kurumsal değişkenlere göre farklılaşabildiğini gösteren araştırmalarla paralellik taşımaktadır. Bu yönüyle mevcut çalışma, sürdürülebilir kalkınma farkındalığını çevresel duyarlılığa indirgemeyen; sosyal ve ekonomik boyutları da dikkate alan yaklaşımıyla öğretilmeye eklenmekte, aynı zamanda aynı fakülte yapısı içinde disiplinler arası farklılaşmaları görünür kılarak bu öğretilmeye sınırlı fakat özgün bir katkı sunmaktadır.

Bu bulgular çerçevesinde yükseköğretim kurumları için bazı çıkarımlar yapılabilir. Öncelikle sürdürülebilir kalkınma konusunun belirli derslerde geçen bir içerik olarak kalmaması, farklı bölümlerde daha sistematik ve disiplinler arası bir bakış açısıyla ele alınması önem taşımaktadır. Bunun yanında sürdürülebilir kalkınma farkındalığının davranış boyutunu güçlendirmek için kampüs içi uygulamaların, öğrenci kulüplerinin, gönüllülük faaliyetlerinin ve gündelik yaşam pratiklerini dönüştürecek kurumsal düzenlemelerin teşvik edilmesi gerekmektedir. Geri dönüşüm, atık ayrıştırma, sürdürülebilir tüketim, toplumsal dayanışma ve etik sorumluluk gibi başlıkların uygulanabilir kampüs politikalarıyla desteklenmesi, öğrencilerde bilgi ve tutum düzeyindeki yüksekliğin davranış düzeyine daha güçlü yansımaya katkı sağlayabilir. Bu açıdan üniversiteler, sürdürülebilir kalkınmanın sadece öğretildiği değil, aynı zamanda yaşandığı ve deneyimlendiği kurumsal alanlar hâline gelmelidir.

Araştırmanın bulguları, tek bir fakülte örnekleme ve öz-bildirim temelli veriler üzerinden elde edilmiştir. Çalışmanın yalnızca Nazilli İİBF ile sınırlı tutulması, bulguların farklı disiplin yapılarına, üniversite türlerine veya coğrafi bölgelere genellenmesini ciddi biçimde kısıtlamaktadır. Öz-bildirim ölçümü ise sosyal beğenirlik yanlılığı açısından ek bir sınırlılık oluşturmaktadır; öğrencilerin sürdürülebilirlik konusundaki gerçek davranışları, beyan ettiklerinden farklılaşıyor olabilir. Ayrıca kesitsel tasarım, farkındalık düzeyinin zaman içindeki değişimini izlemeye ve nedensel çıkarımlar yapmaya imkân vermemektedir. Gelecekte farklı üniversiteleri ve disiplin alanlarını kapsayan karşılaştırmalı ya da boylamsal çalışmalar, mevcut bulguların daha geniş bir bağlamda değerlendirilmesine katkı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

Akca, A., & Uçar, İ. (2025). Üniversite öğrencilerinin iklim değişikliği ve sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyleri. *Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 780–788. <https://doi.org/10.46413/boneyusbad.1623839>

Elik Demirci, H., & Bozkurt, Ö. (2026). Sürdürülebilirlikte farkındalığın önemi: Üniversite öğrencileri üzerine bir inceleme. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12, 1162–1179. <https://doi.org/10.17336/igusbd.1703958>

Gedik, Ö., Bayar, K. A., & Atilla, E. A. (2024). Sağlık temalı bir üniversitede sağlık yönetimi öğrencilerinin Tek Sağlık ve 2030 sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ilişkin görüşlerine yönelik bir araştırma. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 26(2), 701–718. <https://doi.org/10.26745/ahbvuibfd.1458344>

Gedik, Y. (2020). Sosyal, ekonomik ve çevresel boyutlarla sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma. *Uluslararası Ekonomi Siyaset İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 3(3), 196–215. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijephss/issue/54205/722850>

Intergovernmental Panel on Climate Change. (2007). Sustainable development and mitigation. In B. Metz, O. R. Davidson, P. R. Bosch, R. Dave, & L. A. Meyer (Eds.), *Climate change 2007: Mitigation. Contribution of Working Group III to the Fourth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change* (pp. 692–743). Cambridge University Press. <https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/2018/02/ar4-wg3-chapter12-1.pdf>

International Labour Organization. (2025). *Decent work and the 2030 Agenda for sustainable development*. <https://www.ilo.org/topics-and-sectors/decent-work-and-2030-agenda-sustainable-development>

Karabıçak, M., & Özdemir, M. B. (2015). Sürdürülebilir kalkınmanın kavramsal temelleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 6(13), 44–49. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/vizyoner/article/246278>

Ovais, D. (2023). Students’ sustainability consciousness with the three dimensions of sustainability: Does the locus of control play a role? *Regional Sustainability*, 4(1), 13–27. <https://doi.org/10.1016/j.regsus.2023.02.002>

- Örmeci Güney, G. (2023). Üniversite öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalıklarının demografik özelliklerine göre farklılıkları. *Fiscaoeconomia*, 7(1), 911–937. <https://doi.org/10.25295/fsecon.1212669>
- UNESCO. (2018). *Information sheet: Sustainable development*. https://ich.unesco.org/doc/src/Sustainable_development_policy_EN.pdf
- UNESCO. (2026). *Education for sustainable development*. <https://www.unesco.org/en/sustainable-development/education>
- United Nations. (1987). *Report of the World Commission on Environment and Development: Our common future*. <https://digitallibrary.un.org/record/139811>
- United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. <https://sdgs.un.org/2030agenda>
- United Nations Environment Programme. (2025). *Sustainable Development Goals*. <https://www.unep.org/topics/sustainable-development-goals>
- World Bank. (2012). *Inclusive green growth: The pathway to sustainable development*. World Bank. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/368361468313515918/pdf/691250PUB0Publ067902B09780821395516.pdf>
- Yakışık, H., & Mustafazade, O. (2023). Sürdürülebilir kalkınma bilinci üzerine bir araştırma. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 10(102), 3608–3621. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10452532>
- Yalçın, N., Işık, Ö. S., Bilgin, M., Özkan, M., & Çay, E. (2024). Üniversite öğrencilerinin sürdürülebilirlik raporlaması farkındalığı hakkında bir araştırma. *TİDE Academia Research*, 6(1), 33–66. <https://dergipark.org.tr/pub/mufider/article/1629422>
- Yeni, O. (2014). Sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma: Bir yazın taraması. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(3), 181–208. <https://dergipark.org.tr/pub/gaziuibfd/issue/28309/300838>
- Yücel, E. (2025). Üniversite öğrencilerinin sürdürülebilirlik okuryazarlığı: Bursa Uludağ Üniversitesinde bir uygulama. *International Journal of Social Inquiry*, 18(1), 88–112. <https://doi.org/10.37093/ijisi.1526846>

YAZAR BEYANI:

Bu makale Araştırma ve Yayın Etiğine uygundur. Beyan edilecek herhangi bir çıkar çatışması yoktur. Araştırmanın ortaya konulmasında TÜBİTAK'tan maddi destek alınmıştır. Makalede kullanılan ölçek için yazar(lar) tarafından ölçeğin orjinal sahibinden izin alındığı beyan edilmiştir. Yazar(lar), dergiye imzalı “*Telif Devir Formu*” belgesi göndermişlerdir. Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulundan 23/05/2025 tarih ve E-21315140-050.04-735421 sayılı “*Etik İzni Belgesi*” alınmıştır.

ARAŞTIRMACILARIN MAKALEYE KATKI ORANI BEYANI

1. yazar katkı oranı: %30
2. yazar katkı oranı: %30
3. yazar katkı oranı: %40